

সুকীয়া কমতা ৰাজ্য কিয় ??

Amrityon Dees

সদৌ কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থা

মুখ্য কাৰ্য্যালয় : বঙাইগাঁও

কমতা ৰাজ্য কিয় ??

অতি প্ৰাচীন কালৰে পৰা চলি অহা কোচ শক্তি ১২৫০ খ্ৰীষ্টাব্দত সন্ধ্যা ৰায়ৰ নেতৃত্বত স্ম সংগঠিত শক্তিকৰূপে আত্ম প্ৰকাশ কৰিছিল। ১২৫০ খ্ৰীষ্টাব্দত সন্ধ্যা ৰায়ে প্ৰতিষ্ঠা কৰা কোচ কমতা ৰাজ্য ১২৪৯ খ্ৰীষ্টাব্দৰ ৩০ আগষ্টত মহাৰাজ চাৰ জগদীপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভূপ বাহাদুৰ আৰু ভাৰত চৰকাৰৰ মাজত হোৱা এক ক্ৰান্তিকাৰী চুক্তিৰ জৰিয়তে প্ৰতিহ মণ্ডিত কোচ কমতা ৰাজ্যৰ সাতশ বছৰীয়া গৌৰৱজ্জ্বল ৰাজত্বৰ পৰি সমাপ্তি ঘটিছিল।

ঐতিহাসিক ক্ৰান্তিকাৰী চুক্তি পত্ৰখনিত কি আছিল ???

Do No. F. 15 (19). P/40

Ministry of States
New Delhi
the 30th August 1949

My Dear Maharaja Sahib,

In connection with the Agreement concluded between the Governor-General of India and your Highness for the integration of Cooch-Bihar state you Highness raised certain points On 28/8/1949 with the Government of India have considered them and accept the following arrangement.

1. It is the intention of the Government of India to administer for the present the territories of the Cooch-Bihar state as a Centrally administered area under a chief Commissioner.

2. All Contracts and agreements entered by your Highness before the date on which the administration is made over to the Government of India, will be honoured except in so far as any of these contracts or agreements is either repugnant to the previous of any law made applicable to the state or inconsistent with general policy of the Government.

3. The allowances at present drawn by Her Highness the Rajmata will be continued for her life time and will be paid out of the revenues of the state. Your Highness brother and other members of the Ruling Family will also be paid allowance from the revenues of the state as per list attached.

4. The responsibility for the Cooch-Bihar state Forces will be taken over by the Government of India from 12th September, 1949. If these forces are disbanded or any of the men discharged they will receive the pension or gratuity or compensation to which they may be entitled under the rules of the state.

5. Adequate guards will be provided for the protection of your highness person and palace.

6. No land or building being your Highness private property shall be requisitioned or acquired without your consent and without payment of full compensation.

7. Electricity from the state power house for the main residence of your highness and family within the state will be provided at the fixed rate in existence immediately before the transfer of administration to government of India. Water supply will be provided free of charge to the main palace of your highness and family within the state.

8. The management of the temples and debutter properties in the state may be entrusted to a trust which shall consist of your highness as president 3 (Three) nominees of your highness and two (2) nominees of Government. This Trust will be in charge of all Temples in the state and will also administer and properties of the Temples both inside and outside the state. In the event of the abolition of the Zamindaris which are Debutter property Government will ensure that the trust has adequate resources to fulfil its object.

9. Your Highness may create a Trust for the marriage of the son and daughter of Isharani of Cooch Behar with a corpus of Rs. 1 lakh. The Trustees will be bedidey Your Highness. Their Highness of Jaipur and Dewas Junior.

10. The Civil List Reserve Fund of Rs. 10, 60, 900 shall be your Highness Private property and shall be held by your Highness in trust for meeting expenditure in connection with your Highness marriage or special repairs to the Palace and any unforeseen expenditure.

11. The administration of the Maharajkumar Trust Fund with a corpus of Rs. 4, 86,000 shall be formally vested in a Trust of which your Highness and their Highness of Jaipur Dewas junior shall be trustees.

12. Your Highness will be entitled to hold customary Durbars and troops present at the capital will take part in the Dasserah and other celebrations.

13. Your Highness will retain your present rank in the Indian Army.

14. Government will endeavour to associate the name 'Narayan' with the Cooch-Bihar state Forces even after their absorption in the Indian Army.

The Ministry of State has issued a Memorandum on the privileges and dignities which has been finalised in consultation with the Rajpramukhe of Union and other states. Your Highness will see that the Memorandum deals adequately with the various suggestions made by the rulers from time to time regarding their rights and privileges.

With kinds regards,

Lieutenant-Colonel Highness
Maharaja Sir Jagaddipendra Narayan
Bhup Bahadur, K C I T
Maharaja of Cooch Behar,
Cooch Behar, (Bengal)

Yours sincerely,
V. P. MENON

● সম মৰ্যাদাৰ প্ৰশ্ননত সন্দিহান কোচ কমতাবাসী !!

ভাৰত চৰকাৰৰ সৈতে চুক্তি স্বাক্ষৰ হোৱাৰ প্ৰাকমুহূৰ্ত্তত কোচ কমতা ৰাজ্যৰ স্বাধীন চেতিয়া প্ৰজাগণৰ মনত অৱধাৰিত ভাবেই নানান যুক্তি সংগত প্ৰশ্ন তথা আশংকাৰ উদ্ৰেক হৈছিল। প্ৰজাবৎসল ৰজাৰ অধীনত স্বকীয় বিধি ব্যবস্থাৰ মাজত উপভোগ কৰা ৰাজকীয় মৰ্যাদা আৰু ১৯৪৭ চনত বৃটিছৰ পৰা স্বাধীনতা পোৱা ভাৰত গণতন্ত্ৰৰ গণতান্ত্ৰিক বিধি ব্যবস্থাত সম মৰ্যাদা পোৱা-নোপোৱাৰ দৌড়ল্য মানতাই কোচ কমতাবাসীক সন্দিহান কৰি তুলিছিল। ক্ৰান্তিকাৰী এই ঐতিহাসিক সন্ধিক্ষণত প্ৰজাগণৰ মমোভাৱ হৃদয়ঙ্গম কৰি প্ৰজাবৎসল মহাৰাজা চাৰ জগদীপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভূপ বাহাদুৰে শেষ বাৰৰ বাবে কোচ কমতাবাসী প্ৰজা সাধাৰণক উদ্দেশ্যি দিয়া ঘোষণা পত্ৰত কি কৈছিল? তেওঁলোকৰ শেষ আশা বাস্তৱত পৰিণত হলনে??

On this solemn occasion which marks the end of long and happy association, my mother and I sent you our very best wishes, my beloved people, wherever we may be, we shall never forget you, your loyalty, and your devotion, we hope you will always maintain the peace, good will and harmony which has been our common heritage.

We shall always watch with keen interest your moral and material welfare and always pray for your happiness and prosperity.

May God Almighty bless you all.

Jagaddipendra Narayan Bhup

Bahadur— 12-9-1949

● ভাৰত গণতন্ত্ৰত কোচ-কমতা ৰাজ্যৰ শ্ৰেণীগত মূল্যাংকন কি আছিল??

১৯৪৯ চনৰ ৩০ আগষ্টত ভাৰত গণতন্ত্ৰত যোগদানৰ পিছত কি ঘটিছিল? সেই সময়ৰ ভাৰতীয় ৰাজ্য মণ্ডলীৰ অন্তৰ্ভুক্ত ৰাজ্য সমূহৰ শ্ৰেণীগত (Category) মূল্যাংকনৰ ভিত্তিত কোচ কমতা ৰাজ্যক গ (C) শ্ৰেণীৰ (Category) ৰাজ্য হিচাবে ভাৰত চৰকাৰে স্থান নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিছিল। তাৰ প্ৰামানিক সাংবিধানিক দলিল সাংপ্ৰতিক পৰিস্থিতিত পুণৰাই ফহিয়াই চোৱাৰ নিশ্চয় প্ৰয়োজন আছে।

Table III
Territory of INDIA
(A) As in the Original Constitution (1949)

UNION			
States in Part A	States in Part B	States in Part C	Territories in Part C
<ol style="list-style-type: none"> 1) Assam 2) Bihar 3) Bompay 4) Madha Pradesh 5) Madrass 6) Orissa 7) Punjab 8) The United Provinces 9) West Bengal 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Hyderabad 2) Jammu and Kashmir 3) Madhya Bharat 4) Mysore 5) Patiala and East Punjab 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ajmir 2) Bhopal 3) Bilaspur 4) Cooch-Behar 5) Coorg 	<ol style="list-style-type: none"> 1) The Andaman and Nicobar Island 2) Aquired Territories

● ঐতিহাসিক পত্রখন :

ভারতৰ তদানীন্তন গৃহমন্ত্রী চৰ্দাৰ বল্লভ ভাই পেটেলৰ ঐতিহাসিক পত্ৰই কোচ কমতা বাজাৰ মুখ্য আয়ুক্ত (Chief Commissioner) ৰ জৰিয়তে কোচ কমতাৰ প্ৰজা সাধাৰণলৈ কিহৰ বাৰ্তা বহন কৰি, আনিছিল ?? বাস্তৱ ক্ষেত্ৰত কি হ'ল ?? পৰ্যালোচনা হওক -

Form Minister, Home
To Sri Nanjappa
Chief Commissioner of Cooch behar.

Camp-Biraia House
Malabar Hill
Bombay, 11th Sept 1949

On the handing over of Cooch behar to Central administration I send to its people my best wishes and assurance on behalf of the Govt. of India that through far, their interest welfare will claim our close and intimate attention, I am fully aware of the many problems, political and economical which effect the state and I am confident that with their co-operation and assistance we would succeed in solving them in the best interest of the state and the country for their happiness and prosperity, unity and mutual adjustment between the constituent elements of the population are essential prerequisites without this such resources and personnel as we may be able to spare for them would avail little.

I hope therefore, that the people of Cooch behar will work with single mindedness and devotion to duty as a united team for their own betterment and to achieve their place in the political and administrative set-up of India.

To accept transfer of territory from a ruler is no small responsibility which we feel on this occasion. To give up sovereignty over territory is no mean sacrifice. I am grateful to him for the spirit of accommodation and understanding which he has displayed and the prompt manner which he accepted our advice.

May he and his people be happy prosperous under the new dispensation which is being inaugurated to day.

Sd/-Sardar Vallabhuni Patel

Home Minister of India.'

(Taken form Patel's correspondences 1945-55 Compiled by Durga Das, Vol No. 7
page No.—553)

ষড়যন্ত্ৰৰ সূচনা :

ভাৰত গণতন্ত্ৰত যোগদান কৰাৰ পিছত কোচ কমতাৰ জন সাধাৰণে আত্ম নিয়ন্ত্ৰণৰ অধিকাৰ সুনিশ্চিত কৰাৰ বাবে প্ৰশাসনৰ বাব জৰিদাল হাতৰ মুঠিত পাব লাগিছিল— কিন্তু হৰ্ষতে তেনে নহল কিয়?? কোচ কমতা ৰাজ্যৰ মূল ভূখণ্ডক ৰাজনৈতিক ভাবে খণ্ড বিখণ্ড কৰি ঐক্যবদ্ধ কোচ শক্তিক ৰাজনৈতিক ভাবে হত্যা (Political Marderer) কৰি কু চক্ৰান্তকাৰী বিভেদকামী ৰাজনৈতিক নেত্ৰবৃন্দই কুট কৌশলৰে নিজ গৃহভূমিতেই অসমীয়া, বঙালি, বিহাৰী সজাই ভাতৃবাৰ্টি কাৰ্য্যতো লিপ্ত কৰাবলৈ কুঠাবোধ নকৰিলে ॥

পৰিণতি কি হ'ল??

ক) কোচ কমতা ৰাজ্যৰ মূল ভূখণ্ডক বিভেদনীতি (Divide and Rule Policy) ৰে অসম, পশ্চিম বঙ্গ আৰু বিহাৰৰ মাজত ভাগ বতৰা কৰি দি কোচ-কমতা ৰাজ্যৰ কোচ ৰাজবংশীৰ একত্ৰিত শক্তিক ৰাজনৈতিক ভাবে হত্যা কৰা হোৱা নাইনে??

খ) পূৰ্বৰ কোচ-কমতা ৰাজ্যৰ জনসাধাৰণৰ উন্নয়ন, তথা প্ৰগতিৰ প্ৰতি আৰম্ভনিৰে পৰাই ইয়াৰ চকুৰে চোৱা জাত্যাভিমানী বঙালি আৰু অসমীয়া কুচক্ৰান্তকাৰী বুদ্ধিজীৱি আৰু ৰাজনৈতিক দালাল সকলৰ সুস্বিহিত কুপ্ৰচেষ্টাত বহুধা বিভক্ত হৈ পৰা কোচ ৰাজবংশী সকলৰ আৰ্থ সামাজিক আৰু শৈক্ষিক উন্নয়নৰ পথ অৱৰুদ্ধ হৈ পৰা নাইনে? জাত্যাভিমানী সকলৰ কুচক্ৰান্তৰ এই বেহুভেদ কৰাৰ অস্ত্ৰ কি হ'ব পাৰে? বিশ্লেষণৰ বাবে অপেক্ষাৰ প্ৰয়োজন আছেনে???

গ) কোচ কমতা ৰাজ্যৰ প্ৰাচীন ঐতিহাৱলী, ভাষা আৰু সংস্কৃতিৰ উদ্ধাৰ, সংৰক্ষণ, বিকাশ আৰু উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰতো কুচক্ৰান্তকাৰীৰ ষড়যন্ত্ৰৰ ফলশ্ৰুতিত স্বাধীনোত্তৰ সুদীৰ্ঘ কালছোৱাত প্ৰত্যেকখন গাদী দখলকাৰী চৰকাৰেই চৰম অৱহেলা কৰাত ই বিলুপ্ত হোৱাৰ উপক্ৰম হোৱা নাই নে??

কোচ-কমতা ৰাজ্যৰ ঐতিহাৱলী সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত চৰকাৰে ব্যৱস্থা লোৱাৰ পৰিবন্তে তাক ধ্বংস কৰাৰ বাবে চৰকাৰে লোৱা কাৰ্য্যব্যবস্থাই কি সূচায়?? চৰকাৰী ষড়যন্ত্ৰৰ পৰা কোচ কমতাৰ ঐতিহাসিক ৰাজধানীৰ ৰক্ষণাবেক্ষণৰ বাবে ন্যায়ালয়ৰ কাষ চাপিবলগীয়া হোৱাটোকে কিহৰ ইঙ্গিত বহন কৰে। কোচ কমতাৰ ৰাজধানী সন্দৰ্ভত ন্যায়ালয়ে দিয়া ঐতিহাসিক ৰায়ৰ পূৰ্ণপাঠ দিয়া হ'ল। কিয় কোচ কমতাৰ কোচ ৰাজবংশী সকলৰ প্ৰতি চৰকাৰৰ এই অবিচাৰ! ইয়াৰ বিচাৰ কোনে কৰিব?

কলিকতা হাইকোর্টৰ ৰায়

(The Statesman

Thursday May 15, 1969

Page— 5)

RULE ISSUE ON GOVERNMENT

On an application moved by Mr. Sidhartha Ray, on behalf of the Maharaja of Cooch Behar. Mr. J. N. Bhup Bahadur, Mr. Justice S. C. Ghose of the Calcutta High Court issued a rule upon the Revenue Officer, "C" Camp. Chooch Behar, the State of West Bengal and others to show cause why the order dated April 16, 1969, passed by the Revenue Officer should not cancelled and set aside.

His Lordship granted on an-interim injunction restraining the respondents from taking Possession of the personal proparties of the Maharaja or from giving effect to the impugnod notices issued by the Juoior Land Reforms Officer till the disposal of the rule.

His Loriship also stayed the operation of the order dated April 25, 1969 whereby the protection granted by the agreement between the Maharaja and the Governor -General of India and by the Article 362 of the Constitution was cancelled. All the notices issued regarding taking of poncasion of the land ware also stayed.

Mr. Ray submitted that the notice were bad in low and ultravires the provisions of the west Bengal Estate Acquisition Act, 1953 as the Maharaja could dot be called intermediary with in the meaning of the Act and the properties of the Maharaja could not be called an "estate"

Mr. Ray further contened that a more change of opinion of the Government was no ground for revision of an entry under section 44 (2a) of the Act. The section was void on the ground of excessive delegation of power, he said it was also contended that the land was protected under Article 362 and in any event sec. 44 (2a) did not confer jurisdiction on a Court to dicide any disput arising from the Cooch behar Marger agreement dated June 28, 1949 in view of Article 360 of the Constitution.

The West Bengal Government intended to take over about 16.000 bighas of land, including 400 bighas attatched to the palace from the Maharaja allowing him to return about 135 bighas.

ঘ) পূৱ আৰু পশ্চিমৰ দুই কুচক্ৰম্ভকাৰী চক্ৰৰ প্ৰৱল হেঁচাত কোচ কমতা ৰাজ্যৰ সহজ সবল জনসাধাৰণৰ আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ অধিকাৰ ফুটকাৰ ফেনত পৰিণত হোৱা নাইনে? কোচ কমতা ৰাজ্যৰ গৰিষ্ঠ সংখ্যক কোচ ৰাজবংশী সকলৰ সৰ্বতো প্ৰকাৰৰ বিকাশৰ পথ অৱৰুদ্ধ হৈ পৰাত জাতিটো স্ব ভূমিতেই অপমৃত্যুক সাবটি লব লগা হোৱা নাইনে??

ঙ) বহুখা বিভক্ত ৰাজনৈতিক ভাবে পঙ্গু কোচ কমতাৰ কোচ ৰাজবংশী সকলক আৰ্থ সামাজিক ভাবেও দৈনাত পৰিণত কৰিবলৈ অসম আৰু পশ্চিম বঙ্গ চৰকাৰে তথা কথিত আইন প্ৰনয়ণৰ দোহাই দি কৌশলগত ভাবে কোচ ৰাজবংশী সকলৰ

কলিকতা হাইকোর্টৰ ৰায়

(The Statesman

Thursday May 15, 1969

Page— 5)

RULE ISSUE ON GOVERNMENT

On an application moved by Mr. Sidhartha Ray, on behalf of the Maharaja of Cooch Behar. Mr. J. N. Bhup Bahadur, Mr. Justice S. C. Ghose of the Calcutta High Court issued a rule upon the Revenue Officer, "C" Camp. Chooch Behar, the State of West Bengal and others to show cause why the order dated April 16, 1969, passed by the Revenue Officer should not cancelled and set aside.

His Lordship granted on an-interim injunction restraining the respondents from taking Possession of the personal properties of the Maharaja or from giving effect to the impugned notices issued by the Juoior Land Reforms Officer till the disposal of the rule.

His Loriship also stayed the operation of the order dated April 25, 1969 whereby the protection granted by the agreement between the Maharaja and the Governor -General of India and by the Article 362 of the Constitution was cancelled. All the notices issued regarding taking of poncasion of the land ware also stayed.

Mr. Ray submitted that the notice were bad in low and ultravires the provisions of the west Bengal Estate Acquisition Act, 1953 as the Maharaja could dot be called intermediary with in the meaning of the Act and the properties of the Maharaja could not be called an "estate"

Mr. Ray further contened that a more change of opinion of the Government was no ground for revision of an entry under section 44 (2a) of the Act. The section was void on the ground of excessive delegation of power, he said it was also contended that the land was protected under Article 362 and in any event sec. 44 (2a) did not confer jurisdiction on a Court to dicide any disput arising from the Cooch behar Marger agreement dated June 28, 1949 in view of Article 360 of the Constitution.

The West Bengal Government intended to take over about 16.000 bighas of land, including 400 bighas attched to the palace from the Maharaja allowing him to return about 135 bighas.

ঘ) পূৰ্ণ আৰু পশ্চিমৰ দুই কুচক্ৰম্ভকাৰী চক্ৰৰ প্ৰৱল হেচাত কোচ কমতা ৰাজ্যৰ সহজ সবল জনসাধাৰণৰ আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ অধিকাৰ ফুটকাৰ ফেনত পৰিণত হোৱা নাইনে? কোচ কমতা ৰাজ্যৰ গৰিষ্ঠ সংখ্যক কোচ ৰাজবংশী সকলৰ সৰ্বতো প্ৰকাৰৰ বিকাশৰ পথ অৱৰুদ্ধ হৈ পৰাত জাতিটো স্ব ভূমিতেই অপমৃত্যুক সাবটি লব লগা হোৱা নাইনে??

ঙ) বহুধা বিভক্ত ৰাজনৈতিক ভাবে পঙ্গু কোচ কমতাৰ কোচ ৰাজবংশী সকলক আৰ্থ সামাজিক ভাবেও দৈন্যত পৰিণত কৰিবলৈ অসম আৰু পশ্চিম বঙ্গ চৰকাৰে তথা কথিত আইন প্ৰনয়ণৰ দোহাই দি কৌশলগত ভাবে কোচ ৰাজবংশী সকলৰ

সাতাম পুৰুষীয়া ভূ সম্পত্তি সমূহ কাটি নিয়া নাইনে? আৰ্থিক ভাবে জুৰলা হৈ পৰা দ্বিধাগ্ৰস্ত সম্বলহীন কোচৰাজবংশী সকলৰ ভূ সম্পত্তিৰ প্ৰতি পূৰ্বৰে পৰা লো-লুপ দৃষ্টিৰে চাই থকা মাটি দখলকাৰী (Land hungry) সকলে কোচ ৰাজবংশী সকলৰ অৱশিষ্ট সাতাম পুৰুষীয়া ভেটি কনকো নানান অজুহাতত হস্তগত কৰি উচ্ছেদ কৰা নাই নে?? কোচ ৰাজবংশী সকলৰ ভূ-সম্পত্তি সমূহ ৰক্ষণা-বেক্ষণৰ বাবে চৰকাৰে বিধি ব্যৱস্থা গ্ৰহন নকৰিলে কিয়?

চ) চক্ৰান্তৰ শেষ নাই !!

১৯৪৯ খ্ৰীষ্টাব্দত ভাৰত ৰাষ্ট্ৰত যোগদান কৰা কোচ কমতা ৰাজ্যৰ অৱশিষ্ট আশা আকাংখাতো টেঁচা পানী ঢালি ঐতিহাসিক ভিত্তিকো আওকণ কৰি শেহতীয়াকৈ অৱশিষ্ট ভূখণ্ডক কোচ ৰাজবংশী সকলৰ সম্মতি বিহনে অজ্ঞাতে এচাম ষড়যন্ত্ৰকাৰীয়ে খণ্ড বিখণ্ড কৰাৰ নীচ চক্ৰান্তই কিহৰ ইঙ্গিত বহন কৰিছে? ফলশ্ৰুতিত শান্তিকামী জনগণৰ মাজত ভাতৃবাৰ্টি গোষ্ঠী সংঘৰ্ষ সংঘটিত হোৱা নাইনে।

এই ক্ৰান্তিকাৰী পৰিস্থিতিত সুকীয়া কমতা ৰাজ্যৰ ব্যতিৰেকে বিকল্প কি? সেয়ে আহক সুকীয়া কমতা ৰাজ্য গঠনৰ সংগ্ৰামত সকলোৱে মাৰ বান্ধি থিয় দি আমাৰ আত্ম নিয়ন্ত্ৰণৰ আধিকাৰ সাব্যস্ত কৰোহক ॥

ধন্যবাদেৰে—

শ্ৰীনিৰমল কুমাৰ ৰায়
সভাপতি

শ্ৰীহৰমোহন মেধী
সাধাৰণ সম্পাদক

সদৌ কোচ ৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থা।

“জয় গুৰুধ্বজ ৰাই”

কিছু বিদ্ৰু নাই ॥

কোচ কমতাবাসী এক হওক

সুকীয়া কমতা ৰাজ্য গঠন কৰক ॥

সদৌ কোচৰাজবংশী ছাত্ৰ সন্থাৰ প্ৰচাৰ সম্পাদক শ্ৰীহিতেশ চন্দ্ৰ ৰায়ৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত আৰু প্ৰচাৰিত।